

Den betingede straffedom.

Foredrag holdt i »Juridisk Samfund« den 28 februar 1893.

Det spørgsmål, som frembyder sig ved den såkaldte betingede straffedom, er følgende:

Er der grund til at straffe overalt, hvor det er konstateret, at en forbrydelse er begået? anbefaler det sig ikke undertiden at sige til en forbryder: Du skal for denne gang slippe for straf, men den hænger fremdeles over dit hoved og vil uvægerlig blive exekveret, såfremt du for fremtiden kommer i kollision med loven? Tør det ikke antages, at det damoklessværd, som således hænges op over hans hoved, vil blive ham et memento, som han to gange vil betænke sig på at trodse, når fristelsen kommer over ham, og opnå vi ikke samtidig hermed at redde et menneske fra fængslet og al den moralske, sociale og økonomiske elendighed, som følger med dette?

Den betingede straffedom er altså intet andet end en udsættelse, der bevilges den tiltalte, en udsættelse, der går over til fritagelse, såfremt han senere ikke giver grund til klage, men som i modsat fald bortfalder.

Denné tanke er nu ikke forbleven en human konstruktion, men er ført ud i virkeligheden i adskillige lande. Man kan her skelne mellem 2 hovedformer, den engelsk-amerikanske og den belgiske eller kontinentale form. Efter

det første system afsiges der slet ingen dom, før den tiltalte på ny forser sig, efter det andet afsiges dommen strax, medens straffuldbyrdelsen udsættes. I begge skikkelser er iøvrigt navnet »den betingede straffedom« uheldigt og vildledende, i den første form, fordi der slet ingen dom er, altså heller ingen betinget, i den anden, fordi der foreligger en ubetinget dom, medens det er strafekutionen, som er betinget. Med tanken på denne sidste konstruktion vilde derfor det korrekte navn være »betinget straffeftergivelse«, men da dette udtryk dog ikke klart angiver systemets ejendommeligheder i alle retninger, foretrækker jeg at beholde det tilvante navn, den betingede straffedom.

Sit historiske udgangspunkt finder tanken i Amerika. Fra 1869 anvendte man i Massachusetts systemet på forbrydere under 17 år, når en særlig hertil udnævnt embedsmand, state agent, gjorde indstilling til retten derom, hvilket forudsatte, at han i forvejen havde gjort sig bekendt med den sigtedes forhold og fundet, at der var rimelighed for den antagelse, at han uden straffedom kunde rette sig. Dette system gav så gode resultater, at 2 love, af 1878 for Boston og af 1880 for hele staten Massachusetts, indførte det også for voksne forbrydere. State agent omdøbtes til probation officer, uden at dog funktionerne ere forandrede. Hver morgen begiver probation officer sig til varetægtsarresten og besøger de ny ankomne arrestanter*). De politifunktionærer, som have indbragt fangerne, ere da tilstede og give de fornødne oplysninger om personer og forbrydelser. Herved og ved sine egne samtaler med de vedkommende danner probation officer sig en foreløbig mening om, hvorvidt den ene eller den anden fange vedkommer ham. Yderligere undersøgelser, som probation officer på egen hånd foretager, bringer ham til et resultat. Når da dagen for hovedforhandlingen er kommen for en fange,

*) Det er kun varetægtsarrestanter, P. O. ex officio tager sig af. De, som ere på fri fod, må selv henvende sig til ham og bevæge ham til at tage sig af deres sag.

hvem probation officer vil tage sig af, begiver han sig til retssalen og overværer forhandlingerne. Tror han fremdeles, efter hvad herved fremkommer, at det er anbefalelsesværdigt at give den skyldige fri på prøve, fremsætter han, efter at juryen har fældet sin kendelse, sit andragende for retten og angiver samtidig de nærmere betingelser, som bør opfyldes af den skyldige, f. ex. ikke at besøge værts-huse, skaffe sig en hæderlig beskæftigelse, vende tilbage til sin familie o. l. Det står dommeren fuldstændig frit for, om han vil gå ind på andragendet og de nærmere betin-gelser, samt hvilken prøvetid han vil pålægge tiltalte. Går han ind på probation officers forslag, hvilket næsten altid sker, tilkendegives det tiltalte, at han er fri, men at han har at opfylde de pålæg, retten nu giver ham, samt følge probation officers anvisninger i en frist, som alt efter det foreliggende tilfælde bestemmes fra 2—15 måneder. Det er da probation officers pligt i dette tidsrum at våge over tiltaltes færdsel, påse, at han arbejder, holde øje med, hvad han tjener, og hvortil han bruger sine penge, samt under-søge, hvor vidt han særlig overholder de ham af retten givne pålæg. Probation officer aflægger ham derfor besøg, modtager indberetninger fra ham og kan kræve politiets bistand til sine efterforskninger. Samtidig står han ham bi med råd og hjælp i kritiske situationer. Opfører han sig vel i den foreskrevne tid, andrager prob. off. for retten om, at den skyldige erklæres fritagen for straffedom, og sagen er dermed for stedse til ende. Giver han grund til klage i nogen retning, lader probation officer ham anholde og føre for retten, der nu afsiger den tidligere udsatte dom. Er hans forhold tvivlsomt, kan prob. off. for retten andrage om forlængelse af prøvetiden. — Hele denne ordnings re-sultater ville jo i væsentlig grad komme til at afhænge af, hvorledes probation officers vanskelige opgave løses, om han kan skaffe sine efterforskninger den fornødne effekti-vitet, uden at de dog få polititilsynets skæbnesvangre karakter. I så henseende synes Boston at have fået den

rette mand i den nuværende probation officer, kaptain Savage. Hans iver, menneskekundskab, klogskab og takt roses fra alle sider, og at tilsynet ikke under ham er en blot form, viser det faktum, at han årlig aflægger c. 2000 besøg hos sine forskellige »myndlinge«. Resultaterne ere da også tilfredsstillende. Af de c. 8000 personer, som under lovens virksomhed have været stillede på prøve (on probation), have 92 pct. opfyldt betingelserne og ere blevne fritagne for dom, 6 pct. ere atter førte for retten, 2 pct. have unddraget sig probation officers opsig. Disse resultater synes så meget betydningsfuldere, som loven hverken subjektivt eller objektivt, hverken med hensyn til forbrydere eller forbrydelser, drager nogen som helst grænse, men overlader alt til probation officers og rettens skøn. Men selvfølgelig indskrænkes dette udstrakte område betydelig i praxis: c. 95 pct. af forbryderne ere sådanne, som ikke tidligere have forbrudt sig, og for den allervæsenligste del ere de forbrydelser, for hvilke prøvesystemet anvendes, ringere forseelser, gadeuorden, drukkenskab, små berigelsesforbrydelser, krænkelse af husfreden, hærværk o. l. *)

Dette system vakte nu snart opmærksomhed udenfor Amerikas grænser; systemet fæstede først rod i England, idet et af Londons tidligere politichef Howard Vincent foreslået udkast blev ophøjet til lov i 1887. I modsætning til den bostonske lov er den betingede straffedom her kun anvendelig på ikke tidligere straffede personer og kun for forbrydelser, der ikke i loven ere truede med højere straf end 2 års fængsel. Fremdeles pålægges det domstolene at tage hensyn til tiltaltes ungdom, karakter og foregående liv, forbrydelsens ubetydelighed og de formildende omstændigheder, under hvilke den er begået. Disse 3 punkter betegne dog mere en legal præciseren af forhold, som faktisk også ere de afgørende i Amerika, end nogen væsensforskelse overfor det her anvendte system. Derimod

---

*) Se nærv. Tidsskr. XIV p. 33 og fl.

må det betegnes som en vigtig forskel, at man i England ikke har ansat nogen probation officer, men derimod pålagt den sigtede som betingelse for beneficet at indgå en gældsforpligtelse, med eller uden kautionister. Tanken i denne ordning, der hænger sammen med det i England i stor udstrækning anvendte borgensystem mod fremtidige lovovertrædelser, er da den, at kautionisterne af sig selv ville overtage det tilsyn, som probation officer i Amerika udøver, idet sikkerheden forbrydes og eventuelt må betales af kautionisterne, såfremt tiltalte ikke opfylder sin pligt, at opføre sig vel (*keep the peace and be of good behaviour*) i den ham af retten forelagte frist, foruden at den tidligere udsatte straffedom nu selvfølgelig fældes. Hvor kautionister ikke ere fordrede, ventes det, at udsigten til erlæggelsen af et kontant pengebeløb i påkommende tilfælde vil gyde den tiltalte koldt vand i blodet også der, hvor selve udsigten til straf ikke er tilstrækkelig — en forventning, som ganske vist hyppig synes at måtte blive af ringe værd i betragtning af, at sikkerheden ikke behøver at være reel, men kan bestå i et simpelt pengeløfte, der for intet ejende tiltalte ikke kan lægge noget lod i vægtskålen. Imidlertid synes man at være vel tilfreds med systemet, der efter de dog meget sparsomme og indbyrdes noget uoverensstemmende beretninger angives at have et heldigt udfald for c. 94 pct. vedkommende.

På kontinentet havde Børenger alt i 1884 indbragt et forslag i det franske senat, gående ud på under betingelser, der nærmede sig til den senere belgiske lov, at udsætte, ikke straffedommen, men strafekutionen i en af forslaget nærmere bestemt tid. Dette forslag blev dog først i 1891 til lov, medens det er Belgien, som blandt kontinentets stater først har vovet forsøget ved en lov af 31 maj 1888. Denne lyder saaledes;

»Når domstolene idømme en eller flere straffe, kunne de, såfremt den idømte fængselsstraf, enten som principal- eller subsidærstraf, eller som følge af sammenlægning af

principal- og subsidiærstraffe, ikke overskrider 6 måneder, og den dømte ikke tidligere har været domfældt for nogen forbrydelse, ved motiveret kendelse fastsætte, at dommens fuldbyrdelse udsættes i et tidsrum, hvis varighed de fastsætte, og som regnes fra dommens datum, men ikke kan overstige 5 år.

Dommen betragtes som ikke afsagt, hvis den skyldige i dette tidsrum ikke pådrager sig nogen ny domfældelse for en forbrydelse.

I modsat fald bliver såvel den udsatte straf som den, der er genstand for den ny domfældelse, at kumulere.«

I samme retning går den franske lov af 26 marts 1891, der dog afviger fra den belgiske ved at medtage alle fængselsstraffe uden maximumsgrænse samt bødedomme, ved at gøre beneficet afhængigt af, at tiltalte ikke tidligere har været dømt til fængselstraf for nogen forbrydelse, ved at fastsætte 5 år som ufravigelig termin, samt ved at betinge fritagelsen af, at tiltalte ikke i dette tidsrum kommer under forfølgning for nogen forbrydelse, der medfører fængselsstraf eller hårdere straf, medens det er ligegyldigt, om selve domfældelsen foregår efter det kritiske tidspunkt, og bødedomme ikke indvirker på strafudsættelsen.

Trods disse ret betydelige afvigelser er den franske lov at anse som en affødning af den belgiske, og det er overhovedet med denne som udgangspunkt, at spørgsmålet om den betingede straffedom er blevet brændende i kontinentets stater og har fremkaldt en diskussion som neppe noget andet strafferetligt spørgsmål. Her havde jo nemlig den positive skole begyndt sin kamp med den klassiske strafferet. Mod retfærdighedsteorien opstillede den samfundets beskyttelse som ledende princip, mod straffens fastsættelse efter retsbrudets objektive beskaffenhed stillede den hensynet til den individuelle forbryder som afgørende ved strafudmålingen, mod juristernes forbrydelsesklassificering stilledes kriminalantropologiens forbryderinddeling med sondringen mellem lejligheds- og vaneforbrydere som ud

gangspunkt, mod straffuldbyrdelsen som målet i sig selv, en lidelse *in abstracto* som soning for den sædelige skyld, stilledes straffen som et middel, hvis opgave det var at pacificere forbryderen *in concreto* ved et rationelt gennemført system, sigtende enten til hans afskrækkelse, forbedring eller uskadeliggørelse. — Med disse udgangspunkter vendte den positive skole sig mod det herskende straffesystem, og den konstaterede da, at alt her beherskedes af de korte frihedsstraffe. Det langt overvejende flertal af idømte straffe er i næsten samtlige kontinentets stater fængselsstraffe i nogle dage eller uger, højst nogle måneder, og det bliver så meget mere overvældende, som også bødestrafen i stort omfang er ensbetydende med nogle dages fængsel. Men nu opfylder efter den positive skoles teori den korte frihedsstraf ikke et eneste af de formål, straffen kan tjene. Den afskrækker ikke, dertil er den for lemfældig, den uskadeliggør ikke, dertil er den for kort, den forbedrer ikke, dertil er den for negativ. Derimod rammer den en stedse voxende skare mennesker, der rives bort fra deres arbejde til nød og elendighed for deres familier, til hvem de vende tilbage med svækket agtelse for den før så frygtede lov, med fængselsstemplet på sig til foragt for alle, der støde dem bort, når de søge tilflugt, og inficerede med den moralske smitte, opholdet i fængslet uvægerlig medfører. »Samfundet værner sine medlemmer til fængslet«, »retfærdigheden visner, fængslet ødelægger, og samfundet har de forbrydere, det fortjener« — disse og lignende udtalelser karakterisere den positive skoles opfattelse af det gældende system*).

*) I Danmark og Norge dømmes omtrent $\frac{2}{3}$ af de tiltalte til fængselsstraf, væsenlig fængsel på vand og brød, altså i en tid, der ikke overskrider 30 dage, hvortil endnu komme bødedømmene, der for omtrent $\frac{1}{3}$'s vedkommende afsones. I Tyskland udgøre bøder og fængsel c. 95 pct. af samtlige dømte, fængsel alene c. 70 pct., og heraf dømmes c. 80 pct. til fængsel under 3 måneder. Således næsten overalt.

Det bliver da opgaven i stedet for dette forkastede system at sætte et nyt og bedre i stand. For vaneforbryderen anvises den ubestemte dom. Værre er det at finde en passende udvej for lejlighedsforbryderens vedkommende. Når der her i almindelighed fordres strængere straffe, som mere intensivt kan realisere det afskrækkende formål, straffen skal have overfor disse individer, støder man på den vanskelighed, at samfundet dog ikke kan gå ind på, for enhver politiforseelse, ethvert ringe lovbrud at diktere fængselsstraf i årevis. Selvo de onde følger af fængslet, som teorien så stærkt fremhæver, potenseres jo kun derved; om det end nok så meget hører med til planen at forlange en grundig forbedring af fængslerne med tvunget arbejde i enkeltcelle, i modsætning til det fordærvelige sløseri i fællesskab med alle slags gamle slyngler, som de små fængsler endnu i alt for stort omfang byde forbrydelsens rekruter, så bliver jo al den sociale og økonomiske elendighed tilbage, som de langvarigere frihedsstraffe kun forværre. Det er da også teoriens tendens samtidig med, at den vil straffe grundigt i fængslet, hvor det er nødvendigt, så længe som muligt at undgå overhovedet at bringe den tiltalte i fængsel. Og i denne retning anbefales da en række forholdsregler, advarsel, sikkerhedsstillelse mod fremtidige lovbrud, reform af bødestrafen, der skal fastsættes i forhold til tiltaltes skatteevne og kunne betales afdragsvis, tvunget arbejde uden indespærring og endelig den betingede dom. Særlig denne skal gøre det muligt i vidt omfang at undgå fængslet første gang, medens den åbner udsigt til på en nem måde, såfremt forbryderen atter skulde forse sig, at ramme ham med en følelig, langvarig straf, idet både den tidligere udsatte og den ny nu forskyldte straf kumuleres.

Det er under denne fane, som en væsenlig erstatning for de korte frihedsstraffe, at teorien holdt sit indtog i Belgien og har gjort propaganda i Europas lande.

Det belgiske kammerudvalgs ordfører, Thonissen, begrundet systemet i hovedsagen således:

»To kendsgerninger ere uomstødeligt godtgjorte af kriminalstatistiken: De korte straffe udøve kun en ringe indflydelse på kriminaliteten, og indespærringen med hele dens følge af sørgelige konsekvenser frembringer ofte et resultat stik modsat det, som man tilstræber. Den frembringer en depression i moralsk henseende, nedsætter den dømte i hans egne øjne, gør ham for fremtiden ligegyldig for den offentlige menings dadel og forbereder ham for tilbagefaldet, navnlig når den, om end kort, som det ofte hænder, medfører den dømtes økonomiske ødelæggelse og hans families elendighed«. Herimod opstilles så som middel den betingede dom. Det samme fremgår af lovens motiver, justitsministeren le Jeune forsvarede den med lignende argumenter, og grundet på sådanne betragtninger vedtoges den med 63 stemmer mod 19. I de følgende år steg så diskussionen og lovtalerne over loven op i Tyskland, Frankrig, Italien, Østrig og Rusland, stadig fra samme udgangspunkt. Udret så meget som muligt i fængslet, og bevar så længe som muligt for fængslet, var løsnet, og det er et bevis stærkere end lange argumentationer for det berettigede i de fremførte klager, for den modløshed og rådvildhed, der herskede i kampen mod forbrydelsen, at det varede år, førend teoriens sejrsgang blev anfægtet og modstanden brød løs. Den er nu imidlertid kommen, og jeg skal i det følgende gå ind på denne kritik og søge at besvare spørgsmålet om den betingede domfældelses stilling, når alle berettigede hensyn skulle ske fyldest.

Først må da fremhæves, at den positive skole sikkert har ret, når den drager så stærkt til felts mod de korte frihedsstraffe. Der ødsles med fængselsstraffe Evropa over. Hundredetusinder vandre i uophørlig skiftende skarer ind og ud ad fængslets porte. Fysiognomiet i dag er et andet end i går. Det er som et hotel, hvorfra ingen afvises. Og

selve opholdet der er i og for sig heller ikke så skrækindjagende. Der er varme, mad, senge, klæder og for dem, som sætte pris derpå, et veksende og opmuntrende selskab. Thi cellearresten er endnu langt fra gennemført*). Der stræbes derefter, men de uhyre omkostninger, den medfører, gør fremgangen langsom. Og når man betænker, at her i København besøge c. 10000 mennesker årligt fængslet, vil man forstå, hvad et gennemført cellesystem betyder i penge. Medens nu dette forhold for den gamle forbryder — og der er mange sådanne, der slippe med fængselsstraf under vor milde straffelov — er som en behagelig ferie, der giver hvile efter strabadserne, lejlighed til at forny gamle bekendtskaber og stifte ny, betyder det hyppigt for den unge forbryder hans fuldstændige ødelæggelse. Ingen arbejdstvang hindrer i fællesarresterne den fri udveksling af meddelelser, alle kneb og færdigheder, som den gamle forbryder har tilegnet sig, meddeles beredvillig den yngre, hele den atmosfære af last og depravation, hvori han hører hjemme, lader han den yngre indånde. Den moralske smitte, der udgår herfra, kan sikkert ikke vurderes for højt, den sociale og økonomiske elendighed, som for lejlighedsforbryderen, der er en social skabning med hjem og virkekreds, bliver langt mere gennemgribende end for den antisociale vaneforbryder, kan ikke forbigås med ligegyldighed.

Det er da heller ikke herimod, at oppositionen retter sine angreb. Derimod bebrejdes det med rette den betingede doms forsvarere, at de på dette punkt have gjort sig skyldige i en sangvinitet med hensyn til, hvad der skulde opnås ved institutet, som er i høj grad overdreven. Som fremhævet, er det nemlig stadig som et middel, ja som det allervæsentligste middel til at afskaffe de korte frihedsstraffe, at den betingede domfældelse er bleven frem-

---

*) Kun c. 35 pct. af arrestdagene udstås således i København i enkeltcelle, og heraf optage selvfølgelig varetægtsarrestanterne en væsentlig del.

stillet. Herved er hele spørgsmålet kommet ind på et galt spor. Thi for at gennemføre denne opgave, måtte der gives institutet et omfang, som ingen fornuftigvis kan tænke på. Alle de utallige småtyverier, som hver dag i en stor by medfører, af en ske, et par sko, en trøje etc., der ikke i og for sig ere kvalificerede til streng straf, vilde så på en gang blive erklærede for straffri, når de blot ikke gentoges. Alle de mange lapperier, som bringes for retten i form af underslået gods, ulovlig omgang med hittegods, små hælerier etc., ligeså. Der vilde i samfundet blive dekretet en vidtgående straffrihed for første gangs forbrydelser. En gang er ingen gang, vilde blive parolen. Lad så være, at forfægterne også give anvisning på andre erstatningsmidler for de korte frihedsstraffe. Mod dem alle kan den indvending rejses, at de kun ere anvendelige under særlige forhold. Husarresten er uanvendelig uden et stort apparat, sikkerhedsstillelse passer kun for de velhavende klasser, bøders fastsættelse efter skatteindtægt ligeledes, adgang til afbetalinger volder exekutionsvanskeligheder, arbejde uden indespærring forudsætter en arbejdsgiverevne hos staten, som idetmindste hos os ikke kan tænkes virkeliggjort. Altså bliver det dog den betingede dom, som skulde være den egenlige afløser af de korte frihedsstraffe. Og når nu dette, som påvist, ikke lader sig gennemføre, viser det sig, at vi dog ikke kunne undvære de korte frihedsstraffe, uden enten en umenneskelig strengthed på den ene side eller en vidtgående usikkerhed i samfundsforholdene på den anden side. Det lader sig altså ikke gøre at hægte den betingede domfældelse sammen med spørgsmålet om de korte frihedsstraffes afskaffelse. Ere de uheldige, hvad der er utvivlsomt, bør de reformeres. Cellesystemets gennemførelse, forstærkelse af straffenes intensitet i visse tilfælde ved indførelse af de militære straffe, mørk arrest etc., forøgelse af deres intensitet i andre tilfælde, som f. ex. ved den ubestemte dom, det er spørgsmål, der høre herhen. Indtil denne reform er gennemført eller selv da, såfremt den dog ikke får befriet

fængslet for alle lyder, hvad næppe tør håbes, kan man tale om den betingede domfældelse som et middel til for særlige tilfælde at indskrænke anvendelsen af de korte frihedsstraffe, ikke til i det hele at afskaffe dem. Enhver tale herom røber en uklarhed i tanken, en theoretiseringen, som den positive skole ikke burde gøre sig skyldig i, og baner vejen for en reaktion, når de højtflyvende forhåbninger ikke blive opfyldte, som en i sig selv god tanke ikke bør komme til at lide under. Det viser sig da også klart i Belgien, hvilken illusion man her har hengivet sig til. Af 300,000 domme med korte straffe, som fældedes i lovens 2 første virkeår, anvendtes den betingede domfældelse kun i 13000 tilfælde. Dette er en langt større anvendelse end en rolig eftertænken på forhånd kunde vente, og de vundne resultater ere i og for sig fortræffelige, men her er dog kun tale om en forholdsvis ringe formindskelse, aldeles ikke om en afskaffelse af de korte frihedsstraffe.

Ere vi nu nåede til denne erkendelse, bliver spørgsmålet øjeblikkelig langt mere håndgribeligt, får mere plads i virkelighedens rige. Idet vi hilse ethvert middel til at formindske antallet af de korte straffedomme velkommen, og idet vi i den betingede domfældelse erkende et sådant middel, bliver spørgsmålet, om det kan forenes med samfundets krav på repression: om det opfylder sin mission uden på andre områder at komme i strid med samfundets interessen eller andre berettigede principer.

Her har nu hele den klassiske skole rejst sig mod institutet. Forbrydelsen kræver sin straf, brøden sin soning. Samfundet kan ikke af individuelle grunde gå ind på at eftergive sin ret til straffen. Ulykke skal følge på lovbruddet. Forskellen mellem godt og ondt, strafbart og ikke strafbart vil forsvinde, når loven i noget tilfælde alviger fra sin ret og pligt, som er straf for forbrydelsen. — Det er gengældelsesteorien, som her fører ordet, det absolute krav, det kategoriske imperativ, hvis tilsidesættelse er synd og rets-

brud. Til denne betragtning må nu imidlertid bemærkes, at et så absolut og rigoristisk straffesystem eksisterer intetsteds i virkeligheden. Selv om legitimitetsprincippet er nok så gennemført i straffesystemet og straffeprocessen, åbner det dog plads for afvigelser. Overalt i lovgivningerne findes regler om straffrihed under særlige betingelser, straffrihed ved tilbagetræden fra forsøg, ved oprettende virksomhed efter forbrydelsen, betinget påtale, strafforældelse, ja selve benådningsinstituttet og den betingede løsladelse ere ligeså mange indrømmelser til opportunitetsprincippet. Og dersom det viser sig, at samfundets interesser ere lige såvel eller endogså bedre tjente med den betingede dom end med en straffedom, så kan der ikke anføres noget for netop på dette punkt at bryde med de opportunitetshensyn, som man på andre områder har forsonet sig med. End ikke fra retfærdighedsteoriens eget standpunkt kan altså den ubetingede forkastelse forsvares. Den har for ofte måttet gå på akkord med hensigtsmæssighedshensynene til netop på dette punkt at kunne tage affære.

For samfundsnyttetheorien eksisterer denne vanskelighed slet ikke. Der beror det hele på en praktisk prøve. Kan der anføres samfundshensyn, som strider mod den betingede domfældelse, og hvilke ere disse? Først og fremmest: kan det for alvor håbes, at den betingede domfældelse kan holde forbryderen i ave? Han har jo en gang forbrudt sig. Er der rimelighed for, at den skygge af en repression, som den betingede domfældelse giver, er i stand til at holde ham tilbage næste gang? Vil han ikke gå ud af retssalen belært om, at det hele ikke er så farligt som det ser ud til, med svækket retsbevidsthed og større mod på at vove end før? Her må man imidlertid huske på, at instituttet jo kun tænkes bragt i anvendelse overfor første gangs forbrydere; mangfoldige af disse have endnu en skræk for fængslets slår og nøgler, som den ældre forbryder ikke kender. Første gangs forbryderen føler, at han en gang har været på nippet til at komme i kast med dem, men han er gået fri, dette indtryk udviskes ikke

let: Brændt barn skyr ilden, siger ordsproget. Er først broen brudt af, har fængslet sat sit mærke på ham, da er slaget tabt, og der må andre midler til. Hvad det gælder om, er netop at holde ham borte første gang. Jeg erindrer fra min egen praxis en dreng, som var bleven dømt til ris for en forbrydelse. Af særlige grunde fik han udsættelse med straffen et årstid, idet det blev betydet ham, at hvis han påny forbrød sig, vilde han både få den gamle og den ny straf. I hele dette år var der intet i vejen med ham. Kort tid efter, at straffen var bleven exekveret, var han arresteret påny. Et enkelt eksempel beviser jo ikke stort, men det tør dog måske være tilladt at slutte, at en medvirkende årsag i ethvert fald til det ny brud var følelsen af, at nu havde han engang været straffet, og så gjorde lidt mere eller lidt mindre ikke så stort. Respekten var borte. Når man anfører imod denne psykologiske ejendommelighed hos første gangs forbrydere den ringe virkning, som den blotte advarsel har, så må man jo vel erindre, at den betingede straffedom stiller selve straffen levendegjort, lige til at exekvere for forbryderen, hvis fristelsen skulde komme. Det er netop en af de væsentligste grunde til at holde på det belgiske fremfor det amerikanske system, at advarslen ligesom forflygtiges ved dette system, medens ved det belgiske system dommens afsigelse og straffens forkyndelse på en ganske anderledes slående måde gør advarslen levende for den tiltalte; han ved nu og kan regne ud med simple tal, at forser han sig påny, vil han ikke alene komme til at udstå denne, men endogså en ny straf hårdere end den første. — Endelig kommer hertil, at om man end ikke skal være for rask til at regne med ædlere motiver hos sine medmennesker og mindst af alle hos forbrydere, så er det dog altid et moment at tage i betragtning, at der hos mange af dem, vi her beskæftige os med, lejlighedsforbryderne, vil opstå en vis taknemlighedsfølelse mod det samfund, som har skånet dem en gang, en pligtfølelse, en trang til at vise sig tilliden værdig, som

måske mangan gang kan være mere værd end frygten. At man ikke her bevæger sig i sentimentale sfærer beviser da også de resultater, den betingede domfældelse fremviser på de steder, hvor den er indført, idet Amerika kun viser et recidiv på 8 pct., Australien 8 pct., England 6 pct., Belgien endogså kun 2 pct.

Må det således anses for rimeligt og bekræftet af erfaringen, at den betingede domfældelse formår at holde de forbryderske drifter i tømme og således forskåner samfundet fra at anvende strængere forholdsregler overfor den skyldige, vilde dette i og for sig være nok til at retfærdiggøre tanken, hvis der ikke også var andre hensyn at tage. Det er ikke tilstrækkeligt, at systemet viser sig fortræffeligt overfor den enkelte forbryder, at det virker tilfredsstillende som specialprævention, det må godtgøres, at det ikke medfører farer for hele samfundet, ø: at det ikke skader generalpræventionen. Fra denne betragtning er der rejst store indvendinger mod systemet. Når det først bliver bekendt, siges der, at der hos domstolene kan findes overbærenhed med det enkelte tilfælde, når det ses, at Per eller Poul ere gåede fri for straf, skønt det er sikkert, at de have stjålet, bedraget, hælet, vil så ikke både den ene og den anden tænke, at sådan kan det vel også gå ham. Selv om domstolene kun i forholdsvis ringe omfang anvende den betingede domfældelse og med yderste forsigtighed, vil alene håbet om at kunne blive en af de heldige, om ikke just blive motivet til en forbrydelse, i ethvert fald svække modstandskraften overfor fristelsen og således indirekte fremkalde forbrydelser, der ellers aldrig vilde være begåede; og vilde det ikke være at så Kadmus sæd, når vi for at undgå at gøre en enkelt til gentagen forbryder ved vor mildhed skabe ti? — Der er nu utvivlsomt adskilligt at betænke i denne indvending. Først og fremmest er det fuldstændigt afgørende overfor den regelmæssige anvendelse af institutet, som teorien fra først af påtænkte, og som alt er berørt. Men dernæst er det også

afgørende mod den form, som f. ex. den belgiske lov og senere den franske lov af 1891 har givet institutet. Thi idet disse love ganske overlade det til domstolenes diskretionære skøn at afgøre, hvornår udsættelsen skal indrømmes eller ikke, når blot ikke straffen overstiger et vist maximum, åbnes der i virkeligheden et betænkeligt spillerum for spekulationer af den antydende art. Meningen er naturligvis den efter udgangspunktet ganske naturlige, at domstolene skulle skønne over, hvorvidt in concreto straf eller straffrihed kan anses for det mest hensigtsmæssige, hvad ingen lov på forhånd kan give regler for. Men det er klart, at en sådan på rent subjektive kriterier bygget dom forudsætter et kendskab til den forbryderske individualitet, som ingen dommer i den korte tid, han har med forbryderen at gøre, kan opnå; hans midler til at skille »bukkene fra fårene« ere så begrænsede, at afgørelsen nødvendigvis må blive til en vis grad vilkårlig, og dermed er det givet, at i virkeligheden ikke en eneste første gangs forbryder under fornødent hensyn til straffens størrelse vil være uden håb om en betinget dom. Der er da åbnet en mulighed for spekulationer i dommens barmhjærtighed, der kunne komme til at indeholde en fare for den generalprævention, som strafinstitutet skal indeholde. Det må derfor fordres, at loven i modsætning til de subjektive kriterier, hvorpå den franske og den belgiske lov hviler, væsentligst henvises til at holde sig til objektive skelnemærker, navnlig således, at det kun er under ganske særlige omstændigheder, der i høj grad forringe handlingens almindelige straffværdighed, at den betingede domfældelse kan indtræde. En moder stjæler brød til sine sultne børn, en arbejder napper et stykke kul fra en vogn i den barske vinter, en mand overfalder en anden under indtryk af *justus dolor*; sådanne forhold må være forudsætningen. Det er den store fristelse, den gunstige lejlighed, den hæftige trang efter at opnå forbrydelsens gevinst, som må være afgø-

rende. Det er muligt, måske i mange tilfælde sandsynligst, at også andre, som ikke havde været udsatte for en sådan fristelse og dog vare bukkede under, vilde rette sig bedre uden straf end med en sådan. Men overfor samfundssikkerheden, overfor borgernes krav på, at heller ikke de små forbrydelser skulle florere, overfor den stigende letsindighed og ligegyldighed for autoriteten og straffen, går det ikke an, at indføre et middel, som sikkert vil give anledning til skæbnesvangre misforståelser. Derfor bør der overhovedet kun være tale om institutet ved små forbrydelser, hvor generalpræventionens krav ikke gør sig så stærkt gældende, og endda kun under særlig formildende omstændigheder. Om der da i det enkelte tilfælde skal dømmes betinget eller ubetinget, vil bero på, hvorvidt forbryderen efter sin alder, levevis og hans i handlingens åbenbarede karakter gør det sandsynligt, at en betinget dom i sig selv vil være tilstrækkelig. I en sådan form vil generalpræventionen ikke lide. Det står ikke i nogens magt at skabe de objektive momenter, hvorpå lovens anvendelse vil komme til at bero, medens det hyppig vil være en let sag for en tiltalt eller hans defensor at fremstille lovens anvendelse på det konkrete tilfælde som en selvfølge, dens ikke-anvendelse som en forbrydelse, når afgørelsen skal bero på et skøn over straffens subjektive hensigtsmæssighed. Skulde end loven selv i sin objektive form måske bevirke, at nogle flere mødre stjal brød til deres sultne børn o. l., vil det næppe kunne antage samfundsfarlige former, og selv dette er næppe at befrygte. Thi en sådan lovbryders tanke går ikke ud over tilfredsstillelsen af det øjeblikkelige behov; det er først bagefter, spørgsmålet rejser sig: Hvad er det, du har gjort; at hun da finder en redningsplanke i den betingede domfældelse skal næppe bevirke, at nogen vil rive den bort; før og under forbrydelsen når hendes tanke slet ikke justitsen, altså heller ikke den betingede dom.

Men selv om den betingede dom kan forenes med

både special- og generalpræventionens krav, er det ikke tilstrækkeligt. Det må endvidere godtgøres, at den kan forenes med folkets retfærdighedsfølelse. Ellers vil den dog kun gøre skade, ikke gavn. Dette er blevet benægtet. Folket, siges der, søger ret, ikke nåde hos dommeren: det vil ikke forstå og ikke billige, at denne i et enkelt tilfælde til forbryderen udtaler et: Gå bort, og synd ikke mere, i et andet ikke. Derfor vil den betingede dom svække tilliden til domstolene og dermed til hele retten og dens gennemførelse. — Så berettigede disse indvendinger vilde være, såfremt det gjaldt om at indføre den betingede domfældelse i det vide omfang, den belgiske og franske lov har gjort, og som disse lade dens anvendelse bero på subjektive kriterier, der ikke for den udenforstående gjorde nogen kontrol mulig og derfor nødvendigvis måtte give anledning til misforståelser, lige så uberettigede forekomme de mig at være, når institutet gives det indskrænkede omfang, jeg har omtalt. Jeg tror ikke på, at folket er den hævnerrige tyrann, som denne betragtning vil gøre det til. Jeg tror ikke, at det overfor disse små og undskyldelige forbrydelser, som her er tale om, vil føle sin retsbevidsthed krænket. Tværtimod er det en erfaring, man uophørlig gør, at mange mennesker undlade at anmelde begåede forbrydelser, særlig når de har en vis, om man vil, almen skrøbelig karakter, netop for ikke at gøre nogen ulykkelig. Der tilføjes herved ofte justitsen skade, da det kan dreje sig om vaneforbryderes gerninger, som det netop gælder om fuldtud at få opklarede. Det er måske ikke umuligt, at netop den betingede domfældelse kunde bringe folk til frejdigere at anmelde sådanne forbrydelser, når de kunde gøre en vis regning på, at en virkelig undskyldelig forbryder dog ikke derved vilde styrtes i ulykke. Under alle omstændigheder tror jeg, at selv om lovens anvendelse strax vilde bevirke en del studsens og misforståelse, vilde den meget hurtig gå over i folkets retsbevidsthed, og det vilde blive det indlysende, at samfundet,

folket og dermed den enkelte godt kunne være tjente med ikke strax at gå til den yderste kraftanvendelse, men skåne for at bevare et menneske for samfundet, og derved netop komme i harmoni med den højere ret og retfærdighed. Anderledes ganske vist, hvis den indvending skulde vise sig berettiget, at institutionen i domstolenes hænder skulde blive et værn for de velhavende, men ikke mærkes overfor de fattige. Denne indvending er af stor betydning i den engelske form, hvor forbryderen skal stille en sikkerhed i forbindelse med kautionister, og er derfor afgørende mod ethvert sådant forsøg i det mindste her på kontinentet, men bortset herfra retter den en så graverende beskyldning mod domstolene, at der må ganske særlige grunde til for at retfærdiggøre den. Man kan kun sige, at har domstolene en sådan tendens, ere de slette, enten man har den betingede domfældelse eller ikke, i modsat fald er det umuligt at angive nogen grund til, at netop dette institut skulde fremkalde en ulighed. — Jeg må på dette sted berøre også en anden »retfærdighed«, man har befrygtet af den betingede straffedom, nemlig, at den skulde oprøre den private fornærmede part og drive ham til i mangel af domstolenes assistance at skaffe sig fyldestgørelse ad privat vej, ved selvtægt og lynchjustits, og under hensyn hertil har man endogså anbefalet at gøre anvendelsen afhængig af den private samtykke. En sådan regel vilde nu komme i bestemt strid med det retsprincip, som tilsiger, at straf ikke finder sted for den private men for samfundets skyld, og det vilde ikke stemme hermed, om staten af hensyn til den private skulde nødsages til anvende en straf, den i og for sig fandt uhensigtsmæssig. At nu faren for lynchjustits etc. skulde være så nærliggende, at man af denne grund måtte gøre brud på dette princip, kan ikke anerkendes. Det er karakteristisk, at denne restriction stammer fra Italien. Under vore nordlige breddegrader, hvor blodet flyder langsommere, er faren for en sådan opbrusen meget ringe og bliver slet ingen med den indskrænkede anvendelse af reglen, som jeg

har omtalt. Den privates interesser ere tilstrækkeligt varetagne, når samfundet har udtalt dommen over den skyldige, når han har fået sit materielle tab erstattet, hvilket den betingede domfældelse selvfølgelig ikke udelukker men netop forudsætter; om og hvorvidt straffen også skal exekveres, bliver samfundets sag.

Jeg kommer nu endelig til det sidste spørgsmål, som hører hjemme på dette sted, hvor den betingede dom i almindelighed undersøges, nemlig, om man ikke her principielt bebyrder domstolene med en funktion, der ligger udenfor deres ressort, og som de praktisk hverken kunne anses kompetente eller habile til at udfylde. Man fremhæver således, at her er tale om en benådning, en ekstraordinær straffertogivelse, som retlig set kun tilkommer statsoverhovedet, i hvis prærogativer den betingede domfældelse således gør et skår. Det er muligt, siges der, at den tanke, hvorpå den betingede domfældelse hviler, at en strafudsættelse, der kan gå over til eftergivelse, ofte vil opnå mere end en straf, men i så fald må det være den autoritet, som altid bliver den afgørende, hvor retten skal vige for billigheden, de kriminelle hensyn for de kriminalpolitiske, nemlig administrationens chef. — Herimod anføres det nu ofte, at den betingede domfældelse i sig selv er en straf, det ligesom enhver anden tilkommer domstolene at pålægge. Der ligger nu imidlertid klart nok heri en forveksling af begrebet onde med begrebet straf. At den betingede domfældelse bliver et onde vil være åbenbart, når man betænker den undersøgelse, der går forud, mulig varetægtsarrest, retsforhandling, inkquisition og offentlig domsafsigelse. Men straf, det er den lidelse, som umiddelbart og direkte hjemles ved dommen, og denne lidelse forskånes jo netop forbryderen for. Alle de ubehageligheder, som mulig går både forud og efter dommen, kunne aldrig blive straf. Forsåvidt må det altså indrømmes, at den betingede domfældelse indeholder en straffertogivelse, om man vil en benådning. Men dette bliver dog noget kvalitativt forskelligt fra kronens benådningsret. Ganske

vist er det domstolenes funktion er at varetage samfundets retlige interesser, medens benådningen udøves for at imødekomme dets krav på andre områder. Men er det givet, at domstolene overfor en forbryder skulle statuere, hvorvidt og i hvilket omfang en tvangsindgribelse fra samfundets side er hjemlet, og den samme domstol finder, at i dette tilfælde er det — samtlige foreliggende omstændigheder jævnløste med de opgaver, som straføjemedet må stille sig — ikke hjemlet at gå videre end til at udtale en fordommelsesdom, men ikke til at eksekvere en straffedom, så er det ikke alene en moralsk men en retlig hjemmel, domstolene have, til at blive stående herved, så viser det tilsyneladende uvedkommende billighedshensyn sig netop at være et retshensyn, et retfærdighedens krav, som det ikke kan ligge udenfor deres opgave at imødekomme. Så betegner den betingede domfældelse ikke et brud med rettens principer, men netop en dybere trængen ind i deres væsen, en fuldere forståelse af deres krav. Og den betingede domfældelse bliver et af de mange tilfælde, hvor, for at tale med Goos, den »moraliske billighed i virkeligheden er en retlig billighed, den »strænge« ret ikke den sande ret, men en ufuldkommen ret«. Lige så lidt som den simple advarsel, der kendes af alle love, ligger udenfor rettens sfære, lige så lidt gør denne særlige advarsel det. Spørgsmålet bliver da igen kun det rent praktiske: Ere domstolene i stand til at løse den opgave, der stilles dem, skille »bukkene fra fårene« og på en for retssikkerheden tilfredsstillende måde angive, hvilke tilfælde der skal straffes, hvilke ikke. Jeg har allerede omtalt, at man i den belg. og franske form sikkert stiller uløselige krav til domstolene. Det gennemførte rent subjektive skøn på grundlag af rent subjektive kriterier, om straf er hensigtsmæssig in concreto eller ej, savner i den grad faste holdepunkter, at selv den klogeste og mest samvittighedsfulde dommer hyppigst vil famle i blinde. Indskrænker man derimod anvendelsen til de af mig antydede tilfælde, foreligger der et skøn, som aldeles ikke er kvalitativt forskellig fra det, som domstolene

uafbrudt må øve, når der er spørgsmål om undtaget tyveri og bedrageri, forbrydelser med formildende omstændigheder, således som disse med hensyn til strafudmålingen ere nærmere præciserede i straffelovens § 57, og anses domstolene for berettigede til af sådanne grunde at gå ned til straffens yderste minimum, så er det kun et skridt videre at tillade dem efter omstændighederne helt at suspendere den, så meget mere, som den skyldiges senere vandel tillader når som helst at korrigere et muligt fejlgreb fra dommerens side. — Endnu kunde man spørge, om det under disse omstændigheder ikke anbefalede sig simpelthen at give domstolen adgang til efter omstændighederne ex officio at indgive andragende til kongen om straffens suspension, og dermed opnå ganske det samme som ved den betingede domfældelse, medens man overvandt betænkelighederne hos dem, som i denne så et indgreb i kronens prærogativer. Hertil er imidlertid at sige, at man ved denne forskydning principielt forrykker forholdet mellem den dømmende og udøvende magt, idet domstolene efter det oven udviklede ved en betinget dom ikke gå udenfor deres judicielle funktion, så lidt som ved den simple advarsel. Betænkelighederne ved en administrativ indgriben er derfor ikke mindre overfor en betinget dom end overfor enhver anden retslig afgørelse. Og praktisk set opgiver man ved en sådan ordning den fordel, som består i, at netop den autoritet, som tilfulde er inde i alle forholdets enkeltheder, den skyldiges hele tankegang, og som har den uvurderlige fordel at have det personlige indtryk af den hele sag, træffer afgørelsen, der i stedet for henlægges til autoriteter, som kun kunne dømme efter det forflygtigede indtryk, som en aktmæssig fremstilling giver, en omstændighed, der under en mundtlig procedur falder tungt i vægtskålen, men også bevarer sin betydning under vor skriftlige procesform, så sandt som det også her er dommeren, der foretager afhørelsen. I virkeligheden vilde det da også faktisk blive dommerens erklæring, der blev den afgørende i spørgsmålet, og forsåvidt var forskydningen

unyttig, medens på den anden side dog muligheden for reelle indgreb af administrationen foreligger og da kan blive skadelig. Retsmidlet mod fejl fra dommerens side bør være den almindelige appel, derimod ikke administrationens indgriben.

Den skikkelse, i hvilken vi således får den betingede domfældelse, er som en ret for dommeren, under særlige objektive omstændigheder, for mindre forbrydelser, begåede af personer, som ikke tidligere have forbrudt sig, at forordne straffens udsættelse i en vis frist, således at den bortfalder, hvis han opfører sig vel i denne tid, men i modsat fald vil være at exekvere.

Efterat vi således ere nåede til principets anerkendelse i almindelighed, vilde der endnu stå tilbage at angive dets udformning i enkelthederne for at få en praktisk brugbar lov. Jeg skal imidlertid her nøjes med nogle antydninger.

Når institutet fordrer første gangs forbrydere, er det ikke, fordi det benegtes, at de formildende omstændigheder, loven forudsætter, kunne foreligge også for den, som anden eller tredje gang forbryder sig, men fordi en sådan forbryder ikke kan antages at opfylde de psykologiske forudsætninger, angst for den offentlige tiltale og straf, hvorpå systemet bygger. Selv om de motiver, der lede til forbrydelser, ere af yderst forskellig art, og det ikke synes på forhånd indlysende, at en person, der en gang er dømt for uagtsom vold, skulde være afskåren fra en betinget dom for et senere tyveri, så har dog begge forbrydelser en fælles subjektiv forudsætning, ligegyldighed for lovens bud, og det synes dermed givet, at forbryderen, der en gang har set følgerne af sin egenrådighed, og som dog påny forser sig, har sat sig selv udenfor den gruppe, for hvem den særlige advarsel, som den betingede dom giver, er på sin plads. Den strænghed, som dette medfører, behøver imidlertid ikke at strækkes til det yderste. Det kan således forsvares, om loven erklærer, at en justitsforbrydelse, der ikke har medført strængere straf end en bøde, ikke skalkomme

i betragtning til ubetinget at udelukke en betinget dom, i erkendelse af, at en sådan handling i virkeligheden befinder sig på det tilladtes grænse og navnlig ikke kan åbenbare noget egenligt forbrydersk tankesæt. Fremdeles bør tidligere politiforseelser ikke lægge hindringer i vejen for en betinget dom. Disse forseelsers rent positive karakter stiller dem på en særlig plads udenfor det strafbares område; de udgøre så at sige en verden for sig selv med egne retsgoder, egne retsstridige handlinger, andre både ydre og indre motiver end de egenlige forbrydelser. Kun for senere politiforseelser bør sådanne domme derfor udelukke beneficiet, men i betragtning af det højst uensartede kompleks af regler, som disse love indeholde, dog kun hvis det ny brud er en lignende politiforseelse. — Nogen nødvendighed for at knytte den betingede dom til bestemte grupper af forbrydelser er der ikke. Selv om faktisk små berigelsesforbrydelser ville blive de hyppigste, kan det ikke bestrides, at de samme særlige omstændigheder kunne foreligge ved voldshandlinger, usædelighedsforbrydelser, falsk angivelse, falsk forklaring for retten o. m. fl. For dog at sætte en grænse opad, anbefaler det sig, i lighed med de foreliggende love, at fastslå, at loven ikke kunde finde anvendelse på forbrydelser, for hvilke højere straf end fængsel in concreto findes at burde anvendes. Når en sådan forbrydelse da var begået under omstændigheder, der gav den en høj grad af mindre strafværdighed end den almindelige, og forbryderens person og forhold talte for, at en betinget dom var i sig selv tilstrækkelig, kunde den anvendes. — Den forelagte frist, prøvetiden, kan tænkes fastsat af loven eller af dommeren. Den belgiske lov overlader det til dommeren, indenfor en maksimalfrist af 5 år at fastsætte tiden, den franske foreskriver ufravigelig 5 år. For ikke at få for stor uensartethed i de forskellige jurisdiktioner, bør loven drage grænsen, der dog bør fastsættes forskellig, eftersom der er spørgsmål om politiforseelser eller justitsforbrydelser, f. ex. til

3 år i første fald, til 5 år i sidste. — Endnu kunde der spørges, om slet opførsel i almindelighed eller kun ny forbrydelser skulde bringe straffen til exekution. Mest konsekvent er utvivlsomt det første. Det er klart, at en person på mangfoldige måder kan vise sig som en slet borger, der ikke fortjener den viste tillid, uden dog derfor ligefrem at komme i kollision med loven. Vil man imidlertid ikke ansætte en *probation officer* eller anordne et polititilsyn, som har meget imod sig, er det særlig i en stor by praktisk umuligt at lade det komme an på andet end på ny forbrydelser. Hvad disse angår, må man bygge på samme betragtning som ovenfor er anført. En ny justitsforbrydelse burde således ubetinget bringe den for en ældre justitsforbrydelse udsatte straf i virksomhed, medmindre en af dommene lyde på bøder, en ny lignende politiforseelse burde ubetinget bringe en udsat politidom til exekution.

Endelig måtte der gives adgang til appel af dekretet under samme betingelser, som gælde for ubetingede domme. Vel savner appelretten det personlige indtryk, som underretten har, og hvorpå man, som bemærket, må lægge megen vægt, men for retsenhedens skyld må der bortses herfra; forudsætningen for den overordnede instans indgriben bør da være, at underretten ved sit dekret åbenbart har afvejet fra lovens tanke.

Der kunde endnu være plads for en del detailspørgsmål, som jeg imidlertid må lade ligge. Heller ikke skal jeg forøge antallet af private lovforslag med et nyt. Det udviklede er forhåbentlig tilstrækkeligt til at danne sig en mening om den betingede straffedom, indse dens betydning og forstå vanskelighederne ved dens praktiske gennemførelse.

Aug. Goll.
